

– Vi lever i en åpen økonomi og kan ikke lenger **stenge døra** til verden. Bonden må lære seg til å leve i markedet, sier lederen av World Farmers' Organisation.

Global bondetopp: Peter Kendall, leder for World Farmers' Organisation, sier bønder på innse at de opererer i et globalisert marked. Her er han fotografert idet han går av som leder i den britiske bonde

*** BONDEØKONOMI**
Ny leder for global bondeorganisasjon:

– Markedet er bondens

– Markedene er blitt globale. Utvikling i transport og teknologi har gjort at vareutvalget ikke lenger begrenses av sesong. Vi har tilgang på modne jordbær til jul, og til alle andre varer nærmest året rundt. Det må vi bønder forholde oss til. Det nytter ikke lenger å stenge døra og tro at alt skal være som før. Det er ikke mulig å styre markedet. Men vi kan styre i markedet, sier lederen av World Farmers' Organisation (WFO), britiske Peter Kendall, til Nationen.

Den tidligere lederen av det britiske bondelaget er mannen bak det britiske matombudet, som ble etablert sommeren 2013. Matombudets oppgave er å overvåke forholdet mellom dagligvarehandelen og leverandørene og stopper mulige

maktovergrep fra dagligvareleders side.

Matombudet har etter de fleste observatørs vurdering bidratt til et mer velfungerende matvaremarked i Storbritannia. Den nylagte lederen i WFO mener det bør etableres en lignende ordning i Norge.

Tettere relasjon
– Det vil likevel fortsatt være kjedene som har mest makt?

– Kjedene har i alle fall hatt mest makt. Men en del elementer gjør at bildet er i ferd med å endres. Det gjelder for eksempel globale klimaendringer, økt kjøpekraft blant Kinas middelklasse – som vil påvirke verdenshandelen for mat –, fortsatt færke og skremmende minner fra bålbranning etter mum- og klovsyke,

bare for å nevne noe, sier Kendall. Disse faktorene fører til at kjedene ønsker seg mer direkte kontakt med bonden, noe som vil styrke merkevaren deres, mener Kendall.

– Jeg skal ikke fortelle dagligvarelederne hvordan de skal drive. Men jeg tror sjefene for de største dagligvarekjedene ønsker å etablere en relasjon til den britiske bonden for de neste 10 årene, sånn at han de fortelle en tilfellekende historie gjennom maten de tilbyr sine kunder.

Markedsdrevet

Kendall sier bønder på innse at de opererer i et globalisert marked. – Det betyr at vi må være konkurransedyktige. Jeg har ikke tro på en leverandørdrevet bransje, det fører så ofte til over-

produksjon. Vi kan heller ikke basere oss på politiske signaler. Produksjonen må være markedsdrevet.

– Vi bønder har en plikt til å produsere mat. Vi skal hjelpe bondene til å fungere i markedet, i stedet for å hindre markedet. Et velfungerende matvaremarked er bondens beste venn. Hvis jeg sier jeg vil ha mer økonomisk støtte, vil ingen høre på meg. Hvis britiske bønder kjører dette løpet vil alle andre nasjoners bønder gjøre det. Nei, vi må heller bidra til å utvikle godt fungerende markeder.

For entreprenører

– WFO skal være en organisasjon for alle bønder med en kunnskapsbasert entreprenørholdning som er opptatt av å benytte

teknologi for å betjene matvaremarkedene på en rettferdig og gjennomsliktig måte. Men vi skal gjøre det på en måte som forstyrrer markedene minst mulig.

– Norsk jordbruk har små driftsenheter, kort vekstsesong og behov for betydelig økonomisk støtte. Hvilket råd vil du gi til dine norske kolleger?

– I Storbritannia spiller vi på

OVERPRODUKSJON
«Jeg har ikke tro på en leverandørdrevet bransje, det fører så ofte til overproduksjon.»

PETER KENDALL, LEDER FOR WORLD FARMERS' ORGANISATION

Fakta

Peter Kendall

- * Ble valgt til ny leder av World Farmers' Organisation under årets generalforsamling som fant sted i Buenos Aires i Brasil fra 25 til 29. mars.
- * Tar over etter amerikanske Robert Carlson, som har ledet organisasjonen siden oppstarten i 2011.
- * Tidligere leder av det britiske bondelaget National Farmers Union fra 2006 til 2014.
- * Utdannet innen landbruksøkonomi ved Nottingham University.

Kilde: World Farmers' Organisation

- Peter Kendall er en målrettet og energisk leder

Norges Bondelag misliker Peter Kendalls liberale syn på handel. Men både de og Norsk Landbruksamvirke tror han vil styrke bondens stemme internasjonalt.

Fakta

World Farmers Organisation

- * Norges Bondelag og Norsk Landbruksamvirke er medlemmer i World Farmers Organisation (WFO), som ble opprettet våren 2011.
- Organisasjonen er en oppfølger av International Federation of Agricultural Producers (IFAP), som gikk konkurs.
- * WFO skal trekke sammen nasjonale bondelag og bondesamvirke for å skape politikk og fremme disse organisasjonene sine interesser for å bedre økonomien og de sosiale forholdene for produsenter, deres familier og lokalsamfunn. Hovedsetet til organisasjonen ligger i Roma.

Kilde: Norges Bondelag

Hun er likevel ikke i tvil om at Kendall vil være en god leder i WFO.

– Jeg har et godt inntrykk av han som en energisk og målrettet leder. Han er spesielt engasjert i maktforholdet i verdikjeden for mat, og problemstillingen knyttet til det. Jeg tror han vil gjøre seg gjeldende i temaer som kan styrke bondens posisjon i den maktbalansen, sier Gjengedal.

En viktig arena

– Generelt vil han nok jobbe for å styrke bondens stemme på verdensarenaen. Mange snakker om bøndene, men det er få som representerer dem. Det gjør han, og vi tror han vil gjøre en god jobb, legger hun til.

Bondelaget mener det er viktig at han også jobber mye med klima- og miljøspørsmål.

– I tillegg må han ta opp spørsmål knyttet til matsikkerhet og bærekraftig matproduksjon, sier Gjengedal.

Hun sier bondelaget har godt utbytte av å være medlem i WFO, blant annet fordi det er en viktig arena for å treffe landbruksorganisasjoner fra alle deler av verden.

– Det er en god møteplass, hvor man utveksler erfaringer.

STEFAN OFFERGAARD
stefan.offergaard@nationen.no

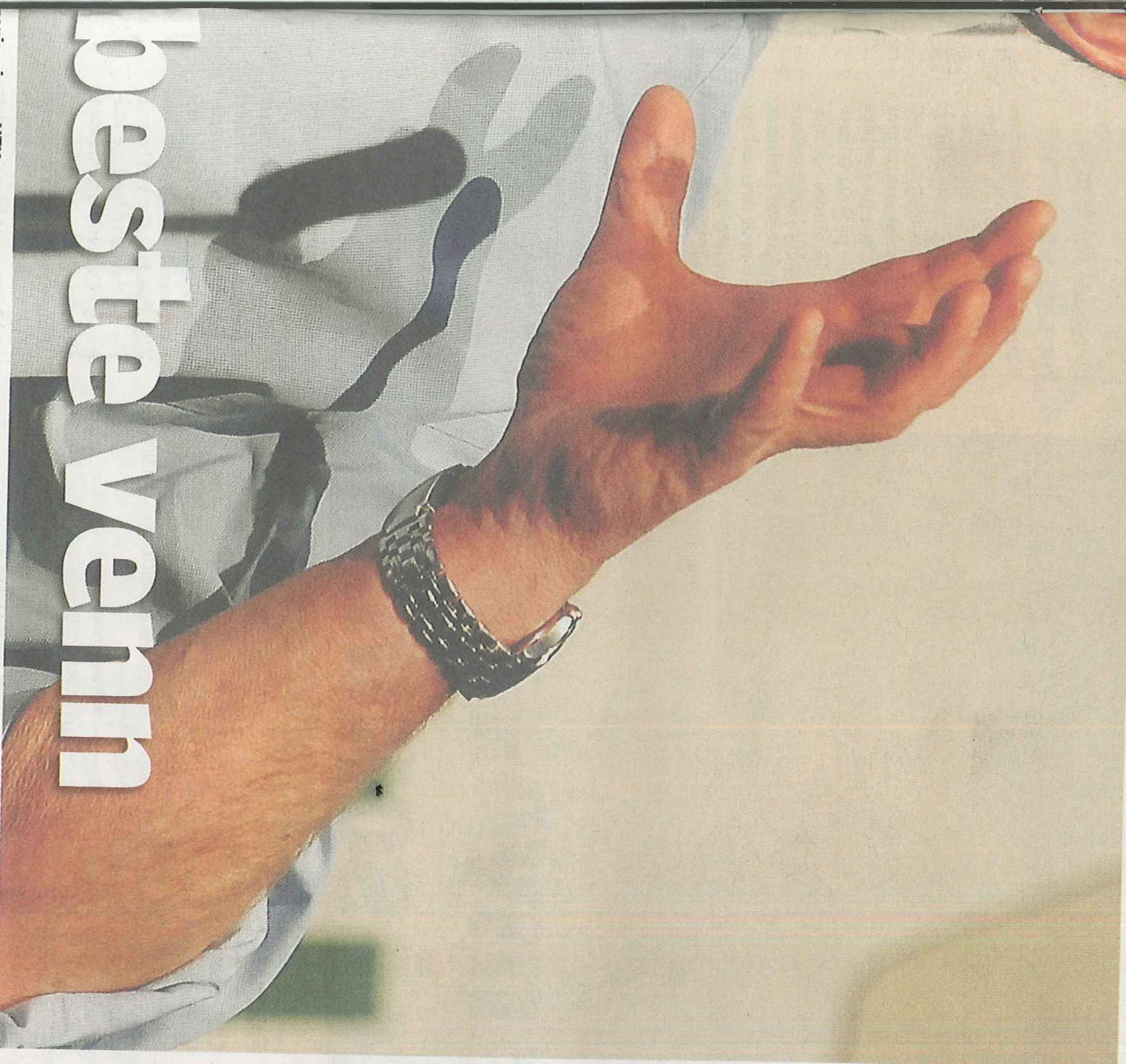

FOTO: RUI VIEIRA/PA PHOTOS/NTB SCANPIX

beste venn

panisasjonen NFLU.

vårt lands særegenhet, vår kulturrelle og historiske bakgrunn og språklige arv. Jeg er sikker på at dere har slike særegenheter å spille på også i Norge. Jeg er lei av å høre at jordbruket ikke er konkurransedyktig. EU-kommisjonen sier det samme; jordbruket kan aldri bli konkurransedyktig. Jeg vil forsøke å gjøre mitt til at den nye kommisseren ser saken annerledes – både lokalt og globalt.

- Sats på teknologi – Du er optimistisk på bondens vegne?

– Ja, landbruket er bedre stilt enn for ti år siden. I Storbritannia ser markedet bra ut for svinekjøtt og storfekjøtt. Men det er viktig at vi evner å tiltrekke oss ungdom. Et viktig element er at vi blir dyk-

tigere på å bruke teknologi. Vi må formidle at moderne jordbruk er spennende. La oss finne historier vi kan fortelle på Twitter, om hvordan GPS-teknologi kan bidra til at vi jobber smartere. Vi må fornye bønders image. Fra den slitte bonden som fokuserer på at livet er hardt – og til den unge bonden som ser spennende framtidsmuligheter i landbruket.

Konklusjonen, mener Kendall, er at framtidens bonde må drive større enn i dag.

– I valget mellom 50 melkekyr og ikke en frilelg – eller 200 kyr, økt bruk av teknologi og anstendig fritid, mener jeg vi bør velge det siste. Jeg er kritisk til globale lobbygrupper som ønsker å påvirke FN i retning av et non-profit og ikke-teknologiorientert landbruk. Vi kan ikke fø verdens

økende befolkning på den måten.

- Hva med gjennomferte organismer?

– GMO er begynnelsen på den teknologiske revolusjonen. Men vi må sørge for å beholde matvaresikkerheten og få til en fungerende merkeordning. Jeg ønsker at intellektuelle sentra, universiteter og andre forskningsarenaer skal bidra til at jordbruk blir en del av en kunnskapsbasert økonomi – på linje med bank, finans og forsikring. Kompetansen må gjennomsyre hele næringen. Sånn at vi vet når det er lønnsomt eller ikke å gjødsle mer, sånn at vi kan måle tilveksten, sånn at vi kjenner jordas potensial ned til minste detalj.

OLE G. HERTZENBERG
redaksjonen@nationen.no

Ola Hedstein

FOTO: EVOR ERIKSEN

Hildegunn Gjengedal

FOTO: THOMAS VERMES